

Els documents d'Andorra a la Biblioteca Nacional de França

Inventari provisional

Andorra, juny del 2005

PRESENTACIÓ DEL FONS

3.1.1 Codi de referència

FR BNF (departament de manuscrits, llibres impresos i de la música)

3.1.2 Títol

Els documents d'Andorra a la Biblioteca Nacional de França

3.1.3 Dates

843-1957

3.1.4 Nivell de descripció

Subsèrie

3.1.5 Volum i suport de la unitat de descripció

100 documents i 7 rotlles de microfilm

3.2.1 Nom del productor

Biblioteca Nacional de França

3.2.4 Dades sobre ingrés

Els documents que conformen aquesta col·lecció foren incorporats a l'Arxiu Històric Nacional en suport microfilm entre els anys 1975 i 1995.

3.3.1 Abast i contingut

Els fons bibliogràfics referents a Andorra provenen dels departaments de llibres manuscrits, divisió occidental, i de la de llibres impresos, divisió occidental.

Dels llibres manuscrits en destaquen les col·leccions Doat, Baluze, Deschamps i Dupuy, que contenen la còpia feta durant el segle XVII de documents referents a la situació jurisdiccional i senyorial de les valls d'Andorra.

Com a llibres impresos destaquen algunes monografies i articles de premsa sobre Andorra editats durant els segles XIX i XX.

Finalment es troba el llibret de l'òpera "La Vall d'Andorra" escrita per V.de Saint Georges i música de F. Halévy.

3.4.1 Condicions d'accés

La consulta d'aquest fons bibliogràfic és lliure.

3.4.2 Condicions de reproducció

La reproducció de la documentació està reglamentada per la normativa establerta al respecte per part de l'Arxiu Històric Nacional.

3.4.3 Llengües i escriptures dels documents

Francès

3.4.5 Instruments de descripció

Inventari provisional

3.5.1 Existència i localització dels originals

Biblioteca Nacional de França

3.5.2 Existència i localització de còpies

Arxiu Històric Nacional

3.5.3 Unitats de descripció relacionades

Inventari dels Arxius Nacionals de França

3.7.3 Data de la descripció

Desembre 2004

QUADRE DE CLASSIFICACIÓ:

1. LÍMITS FRONTERERS I ESTUDIS CARTOGRÀFICS

1.1. LÍMITS FRONTERERS ENTRE FRANÇA I ANDORRA

2. INSTITUCIONS

2.1. ADMINISTRACIÓ DEL COPRÍNCEP EPISCOPAL

2.2. ADMINISTRACIÓ DEL COPRÍNCEP FRANCÈS

2.2.1. COPRÍNCEPS FRANCESOS

2.2.1.1. *Privilegis*

2.3. ADMINISTRACIÓ GENERAL I LOCAL

2.4. NOTARIA

2.5. ADMINISTRACIÓ DE JUSTÍCIA

2.6. SISTEMA PENITENCIARI

3. ESDEVENIMENTS POLÍTICS, GUERRES I REVOLUCIONS

3.1. GUERRES FRANCO-ESPANYOLES ANTERIORS AL SEGLE XIX

3.2. GUERRES I REVOLUCIONS DEL SEGLE XIX

3.3. GUERRES I REVOLUCIONS DEL SEGLE XX

4. RECURSOS ECONÒMICS

4.1. EXPLOTACIÓ DE RECURSOS NATURALS

4.2. RAMADERIA

4.3. MANUFACTURES

4.4. COMERÇ

4.5. FRAU COMERCIAL

4.6. FIRES I EXPOSICIONS

4.7. TURISME

5. MITJANS I VIES DE COMUNICACIÓ

5.1. ACCESSOS A ANDORRA

5.2. TELÈGRAF

5.3. TELÈFONS

5.4. CORREUS

6. URBANISME

6.1. CEMENTIRIS

7. ORDRE PÚBLIC

7.1. TRANSGRESSIÓ DE LA FRONTERA

7.2. RESIDENTS

7.3. SERVEIS ESPECIALS DE VIGILÀNCIA

8. ADMINISTRACIÓ ECLESIASTICA

8.1. ADMINISTRACIÓ PASTORAL

8.2. ADMINISTRACIÓ ECONÒMICA

9. EDUCACIÓ, CULTURA I TRADICIONS

9.1. INSTRUCCIÓ PÚBLICA

9.2. CULTURA I TRADICIONS

9.2.1. ESTUDIS D'INSTITUCIONS, GEOGRAFIA I HISTÒRIA D'ÀNDORRA

9.2.1.1. *Documentació d'arxius*

10. DOCUMENTACIÓ FAMILIAR

10.1. DOCUMENTACIÓ FAMILIAR I PERSONAL

10.2. DOCUMENTACIÓ PATRIMONIAL

10.3. ADMINISTRACIÓ DEL PATRIMONI I COMPTABILITAT

11. UNITATS DOCUMENTALS DISPERSES

11.1. SOBRES DE CARTES

NOTA:

**LA CLASSIFICACIÓ I DESCRIPCIÓ D'AQUEST FONS DOCUMENTAL ÉS PROVISIONAL I ES TROBA
PENDENT DE REVISIÓ.**

INVENTARI DEL FONS

Fons francès i llatins

1271-1618, s.l.

Actes, trasllat d'actes i memorials sobre la situació jurisdiccional d'Andorra i d'altres territoris.

BNF, fons francès, 16875, f.1-179

2.2.1.1.

1618/08/18, París

Decret del Consell d'Estat de Navarra relatiu als drets jurisdiccional del comte de Caramaing, governador del comtat de Foix, sobre les valls d'Andorra.

BNF, fons francès 4832, 734, f.16r.-20

2.2.1.1

1216-1618, s.l.

Recull de peces relatives al ducat de Güienna, la ila de Bordeus i les cases de Negreplisse, Bigorra, Albret, Foix, Armagnac, Angoumois i Cognac. Hi ha una sentència del Consell d'Estat de Navarra de l'any 1618 sobre els drets jurisdiccional del comte de Caramaing a les valls d'Andorra.

BNF, fons francès, nouvelles acquisitions, 23399, f.1-536

2.2.1.1.

1618/05/28, Andorra

Acta de la proposta d'unió de les sobirania d'Andorra i de Donnezan a la confirmació de la de Bearn.

BNF, fons francès 16810, 734, f.35r.-36v.

2.2.1.1.

1258, s.l

Memorial dels danys causats pel comte de Foix i vescomte de Castellbó a l'església d'Urgell.

BNF, fons llatins, nouvelles acquisitions, 554

2.2.1.1.

1278/09/08, (Lleida)

Pariatge arbitral concordat per Pere d'Urg, bisbe d'Urgell, i Roger Bernat III, comte de Foix, sobre els drets respectius a les valls d'Andorra i altres qüestions pendents entre ells.

BNF, fons francès 4832, 734, f.2r.-11v.

2.2.1.1.

860/11/18, Pontoise

Precepte de Carles el Calb, emperador, pel qual, a petició de Guisad, bisbe d'Urgell, confirma a l'església d'Urgell diverses parròquies del bisbat. També confirma la percepció dels delmes del ferro i la pega d'Andorra, així com la del teloneu de totes les parròquies del bisbat d'Urgell.

BNF, fons llatins 11897, f.122

2.2.1.1.

Observacions: no està microfilmada

1433/08/13, Muret

Privilegi atorgat per Francesc de Tovià, bisbe d'Urgell, i Joan de Grailly, comte de Foix, pel qual es condemnen certs abusos comesos pels veguers i els seus oficials contra els privilegis i llibertats de les valls d'Andorra.

BNF, fons francès 4832, 734, f.11v.-16v.

2.2.1.1.

Col·lecció Baluze

1256/03/05, s.l.

Àpoca signada per Àlvar, comte d'Urgell, pels 10.000 sous melgoresos que ha rebut de Roger IV, comte de Foix.

BNF, col. Baluze 81, f.365r.

2.2.1.1.

1258/07/20, s.l.

Acta per la qual Roger IV, comte de Foix, notifica al bisbe d'Urgell, Abril, haver apel·lat a Roma contra l'interdicte dut a terme per ell referent a la vall d'Andorra.

BNF, col. Baluze 81, f.365r.-v.

2.2.1.1.

1247/06/14, s.l.

Acta de procura per la qual Inocenci IV delega al bisbe de Béziers, al prior de Roda i a l'ardiaca de Fenovillède per revisar el jurament fet per l'abat de Fontclar i els seus assessors sobre els conflictes entre Roger IV, comte de Foix, i Ponç de Vilamur, bisbe d'Urgell.

BNF, col. Baluze 81, f.366r.-v.

2.2.1.1.

1251/06/08, Gènova

Acta d'Inocenci IV, papa, per la qual s'institueix els abats de Ripoll, de Sant Joan de les Abadesses i de Lézat, com a jutges en els conflictes entre Roger IV, comte de Foix, i el bisbe d'Urgell Ponç de Vilamur. El papa resol que la causa serà tramesa a la Santa Seu si el conflicte no es soluciona d'aquí a sis mesos.

BNF, col. Baluze 81, f.366v.-367v.

2.2.1.1.

1252 (aprox.), s.l.

Acta de la requesta presentada al bisbe d'Ostia i Velletri per Andreu del Mercat, procurador del bisbe d'Urgell Ponç de Vilamur i per P.de Zuol, en relació amb

l'apel·lació adreçada a Roma pel dit bisbe sobre la sentència dictada pels abats de Ripoll, Sant Joan de les Abadesses i Lézat.

BNF, col. Baluze 81, f.367v.-368v.

2.2.1.1.

1282/10/07, Montefiascone

Butlla de Martí IV, papa, en què es confirma el pariatge signat l'any 1278 per Pere d'Urg, bisbe d'Urgell, i Roger Bernat III, comte de Foix, referent a les valls d'Andorra, Sant Joan i Caboet, l'any 1278.

BNF, Baluze 81, f.369r.-v.

2.2.1.1.

1325/12/30, la Seu d'Urgell

Acta atorgada per Ramon Treyballa, bisbe d'Urgell, on confirma els acords signats amb el comte de Foix en el pariatge de 1288.

BNF, col. Baluze 81, f.369v.

2.2.1.1.

1346/10/09, Andorra la Vella

Informació elaborada per la cúria d'Andorra relativa a la jurisdicció dels coprínceps sobre la vall d'Andorra.

BNF, col. Baluze 81, f.369v.

2.2.1.1.

1433/08/13, Muret

Privilegi atorgat per Francesc de Tovià, bisbe d'Urgell, i Joan de Grailly, comte de Foix, pel qual es condemnen certs abusos comesos pels veguers i els seus oficials contra els privilegis i llibertats de les valls d'Andorra.

BNF, col. Baluze, 117, f.18r.-23r.

2.2.1.1.

860/11/18, Pontoise

Precepte de Carles el Calb, emperador, pel qual, a petició de Guisad, bisbe d'Urgell, confirma a l'església d'Urgell diverses parròquies del bisbat. També confirma la

percepció dels delmes del ferro i la pega d'Andorra, així com la del teloneu dels mercats de totes les parròquies del bisbat d'Urgell.

BNF, col. Baluze 117, f.367r.-369r.-v.

2.2.1.1.

1287/05/04, s.l.

Acta per la qual Ermengol X, comte d'Urgell, ratifica les donacions, vendes i privilegis atorgats per ell mateix i pels seus predecessors a l'església d'Urgell, i reconeix no tenir cap dret sobre aquests béns.

BNF, col. Baluze 117, f.410r.-v.

2.2.1.1.

Observacions: no està microfilmata

843/01/25, Sant Vedast d'Arras

Precepte de Carles el Calb, emperador, pel qual concedeix al seu fidel Sunifred, comte d'Urgell, diversos territoris, entre ells les valls d'Andorra, al territori d'Urgell, amb els serfs d'ambós sexes, així com terres, prats, pastures, boscos, muntanyes, aigües, recs i tot allò que els pertany.

BNF, col. Baluze, 117, f.411r.-v.

2.2.1.1.

Observacions: no està microfilmata

805, s.l.

Precepte de Carlemany i Lluís el Piadós en què s'estableixen les bases jurisdiccionals per al poblament de les valls d'Andorra.

BNF, col. Baluze 238, f.1r.-v.

2.2.1.1

R.922

Observacions: falsificació de la primera meitat del segle XII

Col·lecció Deschamps

1206/11/12, s.l.

Recull d'informacions sobre els convenis signats entre Pere de Puigverd, bisbe d'Urgell, i Ermessenda, vescomtessa de Castellbò. Entre altres actes es recull l'acta sobre el dret de fermances a la vall d'Andorra i del pacte establert pel matrimoni entre Ermessenda de Castellbò i Roger Bernat II, comte de Foix, del 10 de gener de 1202.

BNF, col. Deschamps 60, f.303r.-304v.

2.2.1.1.

Observacions: no està microfilmata

1275/05/06, s.l.

Acta per la qual els homes de la vall d'Andorra donen i reconeixen al comte de Foix, Roger Bernat III, tots els drets relatius a l'administració de la justícia i ell, a canvi, els eximeix del dret de cugucia.

BNF, col. Deschamps 60, f.344r.-345r.

2.2.1.1.

Observacions: no està microfilmata

1206/03/17, s.l.

Acta per la qual Arnau de Castellbò rendeix homenatge a Ermengol VIII, comte d'Urgell, per intentar fer les paus amb Pere de Puigverd, bisbe d'Urgell.

BNF, col. Deschamps 61, f.8r.

2.2.1.1.

1287/05/04, s.l.

Acta per la qual Ermengol X, comte d'Urgell, ratifica les donacions, vendes i privilegis atorgats per ell mateix i els seus predecessors a l'església d'Urgell i reconeix no tenir cap dret sobre els seus béns.

BNF, col. Deschamps, 61, f.288v.-289v.

2.2.1.1.

Observacions: no està microfilmata. Existeix una fotocòpia.

Col·lecció Doat

1176/01/08, s.l.

Acta de la concòrdia establerta entre Arnau de Preixens, bisbe d'Urgell, i els canonges de la Seu d'Urgell, d'una part, amb els homes de les valls d'Andorra, de l'altra, sobre les prestacions que aquests havien de fer-los.

BNF, col. Doat 161, f.264r.-272v.

2.2.1.1.

Observacions: no està microfilmada. Existeix una fotocòpia.

1206/11/13, s.l.

Acta del conveni establert entre Pere de Puigverd, bisbe d'Urgell, i Ermessenda, vescomtessa de Castellbò, amb el seu pare, Arnau, sobre els drets jurisdiccionals al castell i la vall de Cabó i altres conflictes referents a les valls de Sant Joan i Andorra.

BNF, col. Doat, 161, f.283r.-287v.

2.2.1.1.

Observacions: no està microfilmada. Existeix una fotocòpia.

1231/07/17, s.l.

Pariatge signat entre Ponç de Vilamur, bisbe d'Urgell, i Roger Bernat II, comte de Foix, sobre uns conflictes relacionats amb la jurisdicció de la vall de Castellbò.

BNF, col. Doat 162, f.1r.-4v.

2.2.1.1.

1246/05/23. s.l.

Treves establertes entre Roger Bernat II, comte de Foix, i Ponç de Vilamur, bisbe d'Urgell, sobre uns conflictes relacionats amb la jurisdicció de la vall de Castellbò.

BNF, col. Doat, 162, f.5r.-13v.

2.2.1.1.

1247/06/14, Lió

Acta de procura per la qual Inocenci IV delega al bisbe de Béziers, al prior de Roda

i a l'ardiaca de Fenovillède per revisar el jurament fet per l'abat de Fontclar i els seus assessors sobre els conflictes entre Roger IV, comte de Foix, i Ponç de Vilamur, bisbe d'Urgell.

BNF, col. Doat 162, f.14r.-15v.

2.2.1.1.

1251/10/31 - 1252/05/23, s.l.

Acta de les treves signades entre Roger IV, comte de Foix, i Ponç de Vilamur, bisbe d'Urgell. S'estipula la pena de 500 morabatins per l'incompliment dels acords. Una segona acta data del 23 de maig de 1252 i fa referència a la mateixa problemàtica que la primera.

BNF, col. Doat, 162, f.16r.-26v.

2.2.1.1.

1269/10/20 s.l.

Acta per la qual Bernat de Toraila, cavaller, reconeix a Abril, bisbe d'Urgell, haver exigit homenatge als habitants de la vila d[Elms] sense tenir-ne cap dret.

BNF, col. Doat 162, f.27r.-29v.

2.2.1.1.

1273/06/29, Montpeller

Acta dels requeriments fets davant de Jaume I, rei d'Aragó, per part de Gaufred de Garanis, cavaller, i Bartomeu de Puig, jutge de Carcassona, sobre els castells de Tilles, Acs, Merens i Foix.

BNF, col. Doat 162, f.30r.-35v.

2.2.1.1.

1278/09/08, (Lleida)

Pariatge arbitral concordat per Pere d'Urg, bisbe d'Urgell, i Roger Bernat III, comte de Foix, sobre els drets respectius a les valls d'Andorra i altres qüestions pendents entre ells.

BNF, col. Doat, 162 f.36r.-49v.

2.2.1.1.

1282/10/07, Montefiascone
Butlla de Martí IV, papa, en què es confirma el pariatge signat l'any 1278 per Pere d'Urg, bisbe d'Urgell, i Roger Bernat III, comte de Foix, referent a les valls d'Andorra, Sant Joan i Caboet.
BNF, col. Doat, 162 f.50r.-51v.
2.2.1.1.

1283/09/17, s.l.
Acta de la declaració signada per Arnau Roger, comte de Pallars, davant Pere d'Urg, bisbe d'Urgell, en què reconeix que no té cap dret ni jurisdicció sobre la vila d'Elms.
BNF, col. Doat, 162 f.52r.-54v.
2.2.1.1.

1288/12/06, s.l.
Pariatge signat entre el bisbe d'Urgell, Pere d'Urg, i Roger Bernat III, comte de Foix i vescomte de Castellbò, sobre diverses qüestions referents principalment a la vall d'Andorra i, en part, relacionades amb algunes clàusules del pariatge signat l'any 1278.
BNF, col. Doat, 162 f.55r.-72v.
2.2.1.1.

1292/05/29, s.l.
Manament de Simó de Briselerie, canceller senescal de Carcassona i Béziers, que s'adreça a Roger Bernat III, comte de Foix, prohibint-li tota reunió de gent armada per planejar qualsevol atac contra la persona i béns de Pere d'Urg, bisbe d'Urgell.
BNF, col. Doat 162, f.73 r.-76v.
2.2.1.1.

1299/06/15, s.l.
Acta del bisbe d'Urgell, Guillem de Montcada, en què per consideració al comte de Foix, Roger Bernat III, i per tal de conservar la pau i les bones relacions, s'absté de demanar als andorrans la prestació d'homenatge en la forma antigament acostumada, sense renunciar,

però, al dret d'exigir-la en el futur, ell i els seus successors, ni a cap altre dels drets que l'església d'Urgell té sobre la vall d'Andorra.
BNF, col. Doat 162, f.77r.-80v
2.2.1.1.

1301/11/15, la Seu d'Urgell
Galceran de Castellarnau, cavaller i fill de Bernat de Castellarnau, fa acte d'homenatge a Andreu de Solario, degà del capítol d'Urgell pels feus de Rivatere dels castells de Riumadriu, Colomers i Castellarnau.
BNF, Col. Doat 162, f.81r.-82v.
2.2.1.1.

1334/02/18, s.l.
Acta per la qual Gastó II, comte de Foix i de Castellbò, promet restituir a Arnau de Lordat, bisbe d'Urgell, i a la seva església, tots els drets usurpats. A canvi, el bisbe d'Urgell promet absoldre'l de la pena d'excomunió.
BNF, col. Doat 162, f.83r.-90v.
2.2.1.1

1364/02/16, s.l.
Sentència arbitral establerta entre Guillem Arnau de Patau i Gastó III, comte de Foix, dictada per Hug, vescomte de Cardona, Ramon Cervera i Ramon d'Aguilar, àrbitres nomenats per les parts.
BNF, col. Doat 162, f.91r.-113v.
2.2.1.1.

1428/10/06, s.l.
Pariatge concordat entre Francesc de Tovià, bisbe d'Urgell, i el capítol d'Urgell i Joan de Grailly, comte de Foix, sobre els drets respectius sobre la vall Ferrera, Sant Joan i Castellbò.
BNF, col. Doat 162 f.114r.-161v.
2.2.1.1.

1224/08/27, s.l.

Pariatge signat entre Guillem, bisbe de Vic, i Guillem de Montcada, sobre la justícia i les rendes de la lleuda de la "quintana" (plaça del mercat) de la vila de Vic.

BNF, col. Doat 162 f.162r-167v.

2.2.1.1.

Observacions: *hi havia una còpia del 29 d'octubre de 1271, calaix 6, núm. 2009, de l'Arxiu de Casa de la Vall.*

1336/08/01 - 1355/09/19,

Procés verbal entre Gastó II, comte de Foix, i Pere IV, rei d'Aragó, arran del conflicte que de bell antuvi sostenia per la "partida" de Montcada a la vila de Vic, que antigament pertanyia a la família dels Montcada, i ara, pels drets de successió, a la casa comtal de Foix. Explica els anteriors conflictes entre la casa dels Montcada i la de Foix.

BNF, col. Doat 162, f.168r.-287v.

2.2.1.1.

1366/08/28, Vic

Còpia, del 15 de maig del 1398, feta a Saragossa, dels privilegis atorgats per Pere IV, rei d'Aragó, a la vila i habitants de Vic.

BNF, col. Doat 162, f.287v.-309v.

1258/07/20, s.l.

Acta per la qual Roger IV, comte de Foix, notifica al bisbe d'Urgell Abril haver apel·lat a Roma contra l'interdicte dut a terme per ell referent a la vall d'Andorra.

BNF, col. Doat 171, 97r.-100v.

2.2.1.1.

Observacions: *no està microfilmada*

1275/05/06, s.l.

Acta per la qual els homes de la vall d'Andorra donen i reconeixen a Roger Bernat III, comte de Foix, tots els drets relatius a l'administració de la justícia, i ell, a canvi, els eximeix del dret de cugucia.

BNF, col. Doat 173, f.195r.-197r.

2.2.1.1.

Observacions: *no està microfilmada*

1289/02/18, Tarascó

Trasllat del 30 de juliol de 1353 de l'acta de la venda del castell de la Bastida de Pons, amb tots els seus drets i pertinences, feta per Roger Bernat III, comte de Foix i vescomte de Castellbò, a favor de Donat d'Aguilar, pel preu de 4.000 sous melgoresos.

BNF, col. Doat 175, f.90-96

2.2.1.1.

Observacions: *no està microfilmada. Hi ha una fotocòpia.*

1304/04/14, s.l.

Acta per la qual Gastó I, comte de Foix, confirma els privilegis atorgats pels seus avantpassats als habitants de les valls d'Andorra.

BNF, col. Doat, 178, f.1r.v.

2.2.1.1.

Observacions: *no està microfilmada. Hi ha una fotocòpia.*

1312/11/09, s.l.

Acta per la qual Gastó I, comte de Foix, fa un contracte d'obligació a favor de Ramon de Fulcó, comte de Cardona, de la quantitat de 30.000 sous barcelonesos. Dóna com a penyora les rendes que percebia de la vall d'Andorra. En són Fideussors Arnau de Castellverdú i Aymer de Barbasan, procurador general a Catalunya pel comte de Foix.

BNF, col. Doat 180, f.84

2.2.1.1.

Observacions: *no està microfilmada. Hi ha una fotocòpia.*

Col·lecció Dupuy

1278/09/08, (Lleida)

Pariatge arbitral concordat per Pere d'Urg, bisbe d'Urgell, i Roger Bernat III, comte de Foix, sobre els drets respectius a les valls d'Andorra i altres qüestions pendents entre ells.

BNF, col. Dupuy, 52, f.6r.-17v.

2.2.1.1.

1433/08/13, Muret

Privilegi atorgat per Francesc de Tovià, bisbe d'Urgell, i Joan de Grailly, comte de Foix, pel qual es condemnen certs abusos comesos pels veguers i els seus oficials contra els privilegis i llibertats de les valls d'Andorra.

BNF, col. Dupuy, 52 f.18r.-23r.

2.2.1.1.

1433/08/13, Muret

Privilegi atorgat per Francesc de Tovià, bisbe d'Urgell, i Joan de Grailly, comte de Foix, pel qual es condemnen certs abusos comesos pels veguers i els seus oficials contra els privilegis i llibertats de les valls d'Andorra.

BNF, col. Dupuy, 153, f.65r.-69v.

2.2.1.1.

Fons TH. B.

1848, París

Llibret de l'òpera "Le Val d'Andorre", escrit per M. de Saint Georges i música de M. Halévy.

BNF, Departament de la música, 273

9.2.1.1.